

/DE SLECHTVALK

Stuka van onze avifauna

Leggen alle vogels een ei in mei? Een volkswijsheid die ik ten stelligste betwist, samen met de intrigerende Falco peregrinus.

De wie? Awel, de Slechtvalk, onze snelste roofvogel, een heuse acrobaat en een geoliede moordmachine. Gaat er al een lichtje branden? Neen? De hoogste tijd dus om dit gat in jullie vogelkunde dicht te vliegen in een eerste deel van een tweeluik...

Foto © Benoit Segaert

“Wáár hij deze winter ook heen gaat, ik zal hem volgen. Ik zal de vrees en de opwinding en de verveling van dit jagersleven delen. Ik zal hem volgen tot mijn silhouet van menselijk roofdier niet langer de geschudde, kleurige caleidoscoop in de diepe kuil van zijn schitterend oog in angst verduistert.”

– John A. Baker, De slechtvalk

BEESTIGE BEESTENBOEL

Slechtvalken hebben een groot, stevig lijf met brede schouders. Wat niet wil zeggen dat hen gigantische proporties dienen toegemeten te worden, wat ons weleens overkomt als we aan een roofvogel denken. Ook al zijn ze onze grootste inheemse valken, qua gestalte is het mannetje (de 'tarsel') te vergelijken met de Houtduif, die van langsom meer onze tuinen aandoet. Zoals bij andere valken is het mannetje kleiner dan het wijfje (de 'valk').

Van kop tot staart meet hij maximum 46 cm, en zijn vleugelspanwijdte bedraagt 85 cm. Zij haalt maximum 54 cm en haar vleugelspanwijdte kan oplopen tot 115 cm. Het gewicht varieert van 600 tot 800 gram voor het mannetje, en 950 tot 1150 gram voor het wijfje.

Hun onderkant is groezelig wit, met donkere dwarsbandjes. Hun bovendelen zijn blauw, blauwzwart of grijs. Zij hebben een donkere kogelvormige kop met een brede, zwarte baardstreep, hun hals en wangen zijn wit. Poten, oogrand en washuid (= de verhoorde kale huid rondom de snavel) zijn geel, terwijl de snavel donkergrijs is. Jonge slechtvalken zijn bruin en in de lengte gestreept. Hun poten zijn eveneens geel, maar hun washuid en oogrand zijn blauwgrijs.

UITVLIEGENDE UILSKUIKENS

Vanuit darwinistisch perspectief is hun keuze van een nestplek betrekkelijk simpel, namelijk die locatie die de grootste kans op een broedsucces biedt. Een blote, harde en steile rots, waarvan ook klimmers houden. Concreet geniet een richel in de flank van een steile rotsklif de voorkeur. Ze maken geen nest, maar krabben een ondiepe holte uit. In de loop van de maand maart worden er drie of vier eieren gelegd, uitzonderlijk vijf. Het wijfje broedt de eieren uit. Wanneer ze op zoek gaat naar eten, lost het mannetje haar af.

Na een broedtijd van een maand komen de eieren uit. Al na vier weken zijn de uitskuikens even groot als hun ouders, hun veren groeien, hun donskleed verdwijnt en ze beginnen frenetiek met hun vleugels te slaan om de vliegspieren te oefenen. Zes weken na het uitkomen vliegen ze uit. Onder het alziend oog van hun ouders doorlopen de jongen een strak geregisseerd opleidingsprogramma, waarin in een eerste fase de vliegkunst geperfectioneerd wordt, en in een tweede de jachtvlucht aan bod komt. Na twee tot drie maanden zijn de jongen volledig zelfstandig en trekken ze weg uit het leefgebied van hun ouders. Slechts de helft van de jonge valken overleeft de eerste winter. Vanaf het tweede levensjaar zijn slechtvalken geslachtsrijp en gaan ze een langdurende paarband aan. In het wild worden slechtvalken ongeveer vijftien jaar oud.

Slechtvalken zijn vooral waarneembaar tijdens de broedtijd. Houd afstand, en wees er met mij van overtuigd dat uit elke indruk die wij, mensen, achterlaten in de rotsen, een gedachte zal ontspruiten, die zal meegevoerd worden door de Slechtvalken, die ons aandachtig gadedeslagen hebben (vrij naar: André Lamberty, Hommage à Roberto Antonioli, Ardennes & Alpes, 191, 1ier trimestre 2017).

BIJDEHANDSE BELGICISTEN

Op het einde van vorige eeuw zochten de Slechtvalken hun voorouderlijke nestplekken terug op in Wallonië, om al begin 2000 op te duiken in Freyr, en later ook in Dave. Na een dramatische neergang in de zestiger jaren, zijn Slechtvalken zich in het laatste decennium van vorige eeuw ook thuis gaan voelen in en op torenspitsen. Hun capriolen op de Sint-Michiels- en St. Goedele kathedraal in centrum Brussel doen het hart van menig voorbijganger sneller kloppen (voor levende beelden zie www.valkenvooriedereen.be). Sinds de koeltorens van elektriciteitscentrales werden uitgerust met nestkasten, kunnen ook zij rekenen op een groeiende interesse van de Slechtvalken. In Doel bijvoorbeeld, waar ze vanop 110 meter hoogte de Noordzee overschouwen (voor de instructieve brochure 'De Slechtvalk. Thuis bij Engie', zie www.engie-zakelijk.nl/over-ons/mvo/slechtvalken).

SLOPENDE SNELHEIDSDUIVELS

De slechtvalken worden vaak bestempeld als de snelste vogels ter wereld. Bij de actieve, horizontale vlucht halen ze snelheden van 100 km per uur. Wanneer ze zich van hoog in de lucht op hun prooi storten, kunnen zij een valsnelheid ontwikkelen van meer dan 350 km per uur. Hun gestroomlijnde bouw - een robuust lichaam en ankervormige vleugels - en houding - de spitse vleugels geprangd tegen hun romp - bieden immers nauwelijks valweerstand.

Slechtvalken herkennen hun prooi tot op een afstand van 300 meter. Hun menukaart vermeldt vooral vogels, zoals leeuweriken, steltlopers en duiven. Slechtvalken jagen vaak in paarverband. De ene slechtvalk is de achtervolger ('bad cop'), terwijl de andere zich hoog in de lucht klaarhoudt ('good cop') om zich op zijn slachtoffer te stoten, en met zijn grijpgrage klauwen ondersteboven te keilen. Franstaligen spreken van de techniek van de 'buffetage'. Aangezien hun buit uitstekende vliegers zijn, schieten de Slechtvalken regelmatig hun doel voorbij.

ABSOLUTE AANDACHT

Tijdens de broedperiode mogen de Slechtvalken in geen geval gestoord worden. Duidelijk! Ook tijdens het uitvliegen en zelfstandig worden, lopen de jonge valken gevaar. Indien onfortuinlijke uitsluitens aan de voet van de rots belanden, is er slechts één goeie reactie, namelijk, contact opnemen met het Centre de Révalidation pour les Espèces Animales Vivant à l'Etat Sauvage (CREAVES). Voor de regio Namur is deze organisatie gevestigd in Ferme de Temploux, chaussée de Nivelles 343, 5020 Namur (0477 70 98 03). ▲

Nota: Stuka: Duitse duikbommenwerper wiens sirenes onze (groot)ouders de stuipen op het lijf joegen tijdens de Blitzkrieg.

